

288 310

с. Тиманівка, Тульчин. р-н

Вінницької обл.

Вальчик М.М.

[С.1]

В комісію по створенні меморіалу про трагічну історію – голод на Україні в 1933 р. Від учасника Великої Вітчизняної війни, ветерана колгоспу ім. Кірова, Тульчинського р-ну, Вінницької обл. – Вальчика Миколи Максимовича (відпрацював на посаді голови к-пу 28 років).

В січні м-ці 1989 р. я слухав і дивився по УТ про те, що в Києві створена комісія по створенню історії про голод на Україні в 1933 р. Про цю трагедію говорив на XIX Всесоюзній партійній конференції секретар правління спілки письменників України Б.Олійник. Я не раз думав, чому ж наш народ переніс таке тяжке горе таку біду і до свого часу ніхто не взявся за перо щоб правдиво описати цю тяжку і сумну історію. Щоб наше молоде покоління і майбутнє теж знали цю історію. Правда, по радіо можна було послухати деколи і зарубіжну передачу із США і Канади які говорили, що в 1933 р. на Україні померло з голоду 6,5- 7 млн чоловік, про те, що в Канаді пишуться книги про це.

Я вам напишу, яку біду пережила сім'я моїх батьків. В 1933 р. сім'я моїх батьків: батько Вальчик Максим Никифорович і мати Марія Олексіївна жили в с. Скарженцях, Уланівського р-ну. Вінницької обл.

В сім'ї було восьмеро дітей: Фаїна (1914 р.), я Микола (1921 р.), Володимир (1924 р.), Дмитро (1925 р.). Олекса (1927), Василь і Надія (1930) – близнюки і Анатолій (1932 р.). Сім'я жила дуже бідно, була одна хатина і корова, яку злодії викрали перед початком голоду. Мама працювала в колгоспі в літній період, за сезон вона могла заробити на трудодні 50-60 кг. Зерна, присадибна ділянка землі становила 0,30 га. Батько прицював службовцем, - конторським працівником.

[С.] 2

В сім'ї кінці з кінцями не сходилися, особливо сім'я відчула матеріальну бідність коли нестало корови, нестало молока дітям. В колгоспі не було дитячих яселів. В ті роки не було ніякої допомоги на дітей з боку держави. А навпаки, [.....] в 1932 р. ходила така бригада по селі і витрушувала і забирала все, що було в селян. У нашій сім'ї ця бригада витрусила із горшків, які стояли на печі із квасолею і горохом, бо ж зерна в сім'ї не було. Картопля була тоді першим заміном хліба, але її теж було мало. В 1933 р. мені вже було 12 років, всю весну мама мене в школу не пускала, давала мені сапу і я з нею ходив на колгоспне поле проривати цукрові буряки. Із собою ми брали два котьолкі. В обідній перерив всім працюючим видавали по котьолку «баланди», або як її тоді називали бевкою. Один котьолок ми з'їдали з мамою, а другий котьолок приносили додому щоб хоч чуть підкріпити шестеро голодаючих дітей. Дома не було ніяких запасів із продовольства Картолю насінюву теж зіли, я для посадки огорода мама залишала лише зрізані верхушки із ростками. Весною викопували гнилу картолю, із якої пекли такі бліни, копали корень лопуха, варили, здобрювали часником і так їли. Короткий період спасало від голодовки кофе із ячменю, яке пили без сахару а із сіллю, але потім і його не стало.

Не спасла дітей і та баланда, яку ми з мамою приносили в котьолку з поля. Так, на протязі двох місяці – травень-червень 1933 р. В нашій сім'ї померло з голоду троє дітей: Олекса, Василь, Анатолій. Щоб плакати за ними не було сліз, всі ми були лише скелетні люди. А тепер напишу, як проводилися похорони померлих дітей. Мама, мертву дитину замотувала в тряпку і на руках несла на

[С.] 3

кладовище, а мені приходилося нести лопату, щоб викопати невелику яму і захоронити дитину. Скажу вам відверто, що ми були змучені голодом, що не було сил, щоб викопати яму для поховання. Викопували глибиною до одного метра. Так, на протязі короткого періоду ми з мамою занесли на кладовище в с.Скарженці троє менших моїх братів.

Продовжували ходити на колгоспне поле, на обробіток цукрових буряків, щоб там одержати «баланду» і спасатися від голодовки. Два моїх менших брати – Володимир і Дмитро спасалися на площі посіву колгоспного маку. Вони виїдали недозрівше насіння маку із головок і це їх спасало від смерті.

Після захоронення померлих дітей ми одного разу проходили через кладовище, ми тоді побачили, що із однієї ями труп витягнули собаки і кістки рознесли. Да, собаки теж голодали.

Добре я пам'ятаю і таке: Недалеко від нашої садиби жили двоє стареньких людей, які мали на своєму участку посів озимого жита. І хоча це жито добре не дозріло, господар нажав кілька снопів, висушив, вимолотив, намолов на ручних жорнах. Господиня напекла смачних житніх буханків. Поївши такого свіжого хліба на голодний і витощений шлунок, на протязі двох діб померли старенькі обоє. Померли від хліба...

Була в с. Скарженці і так трагедія: В одній сім'ї жила мама із двома синами, старшому було понад двадцять, а молодшому десь років 12-13. Мама із старшим сином зарізали меншого, порубали, посолили і склали в діжку, і варили і їли. Сусіди, узнавши про цю трагедію, заявили в органи. Всі це знайшли, маму і старшого сина арештували. Але як склалася їх судьба я не знаю.

[С. 4]

Да, в 1933 р. в с. Скарженцях мерли люди, як ті мухи і ніхто ніякої уваги не звертав, не міг допомогти хоча б чим небудь.

По сусідстві були заможні селяни, але їх розкулачили і вислали за межі України. І які то були кулаки? Вони були працьовиті люди, працювали на землі день і ніч. Вони б могли відіграти велику роль в продовольчому постачанні, але їхні господарства розорили, все майно конфіскували, вже не давали відповідної віддачі в колгоспі.

В ті голодні дні 1933 р. люди, які мали якісь заощадження або нажиті матеріальні цінності їздили за печеним хлібом до Києва. Звідти вони привозили по декілька буханок пшенишного хліба. Тоді пекли великі, круглі буханки, це теж до деякої міри спасало

окремих людей від смерті. Не знаю, чи є ще зараз ті керівники, які стояли у керма на великих посадах в обласних центрах і столиці України? Говорять, що Каганович ще здрастує в Москві і хоча йому понад 90 років, але можна було б і його потривожити за голод, за страту безневинних людей. Думаю, що мій лист – це якась краплина тої трагедії 1933 р.

Моя адреса:

Інд=288310

с. Тиманівка,

Тульчинського р-ну,

Вінницької обл.

Вальчик Микола Максимович

18 січня 1989 р.